

การทำผ้าบาติกจากลวดลายทางวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าสงขลา

รวีรา ศรีชัย อาจารย์สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

บาติก เป็นผ้าพื้นเมืองภาคใต้ ที่นิยมผลิต สวมใส่และจัดจำหน่ายอยู่ทั่วภาคใต้และแถบดินแดนมลายู เป็นเทคนิคการทำลวดลายจากเทียนด้วยการเขียนสีและการพิมพ์ลวดลาย จังหวัดสงขลาเป็นอีกจังหวัดหนึ่งที่มีศิลปินท้องถิ่นได้ผลิตผ้าบาติก และจัดจำหน่ายทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ร้านสงขลาบาติก เป็นร้านที่ตั้งอยู่บนถนนนครใน ตำบลบ่อยาง อำเภอเมืองจังหวัดสงขลา เป็นแหล่งเรียนจำหน่ายผ้าบาติกที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง และยังเป็นเหมือนแหล่งเรียนรู้ด้านศิลปะการผลิตผ้าบาติกของชุมชน การผลิตผ้าบาติกนี้มีเทคนิคและขั้นตอนการผลิตที่มากด้วยเทคนิค ขั้นตอนที่ทำให้มีผลงานอันเป็นเอกลักษณ์ ด้วยลวดลายที่มีอยู่มีความหลากหลายและขาดเอกลักษณ์ของลวดลายผ้า ดังนั้น การถ่ายทอดเทคนิคการทำผ้าจากทุนทางวัฒนธรรมย่านเมืองเก่าสงขลาจึงเป็นจุดสำคัญหนึ่งที่จะส่งเสริมการสร้างเอกลักษณ์ด้านลวดลาย จากการสำรวจพื้นที่ย่านเมืองเก่า พบว่า มีลวดลายทางวัฒนธรรมที่สวยงามและควรค่าแก่การอนุรักษ์เผยแพร่ ได้แก่ ลวดลาย กลศ และขัน ในพิพิธภัณฑ์สงขลาที่วัดมัสยิดมิมิवास

กลศ หรือ หม้อน้ำ ที่ชาวบ้านเรียกว่า ลักจันน้ำ กับขันน้ำ ทำด้วยทองแดง เขียนสีลงยา ที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่า “ถมปิด” เป็นลายพรรณพฤกษาสีแดงและเขียวบนพื้นสีเหลือง โดยเครื่องถมปิดนั้น หากใช้สีเหลืองเป็นพื้น นิยมสร้างเป็นเครื่องยศอย่างหนึ่งของพระราชอาคันตุกะ ทั้งนี้ เครื่องถมปิด เป็นชื่อที่คนไทยใช้เรียกเครื่องลงยาที่ทำจากทองแดง โดยเคลือบพื้นผิวทองแดงให้หนาตามความต้องการ ส่วนใหญ่เคลือบพื้นผิวให้มีสีเหลือง ฟา น้ำเงิน แล้วเขียนสีลงยาเป็นลวดลาย จากนั้นนำไปเผาให้สีหลอมละลาย กลายเป็นแก้วสีต่างๆ ติดแน่นบนพื้นผิว ส่วนสีลงยาที่ใช้ทำมาจากแก้วหรือลูกปิด บดละเอียด ผสมน้ำหรือกาวระบายลงไปบนลักษณะเดียวกับการระบายสีทั่วไป(จิราภรณ์ อรัณยะนาถ,2557)

1.จากลายเครื่องถมปิด นำไปสู่การทำบล็อกไม้สำหรับทำบาติก โดยแกะเป็นไม้รูปดอกไม้ พร้อมมีด้ามจับ ขนาด 3 x 3 นิ้ว

2. พิมพ์ลายบาติกลงบนผ้าคอตตอนที่เตรียมไว้ โดยจึงให้ตั้งบนโต๊ะที่ปูด้วยแผ่นพลาสติกหนา ด้านล่างปูด้วยแผ่นฟองน้ำเพื่อช่วยให้การกดลายติดแน่น

3. นำผ้าบาติกลงสีที่ต้องการ โดยใช้แปรงและสีบาติก แล้วผึ่งผ้าบาติกไว้ให้แห้ง

4.นำผ้าบาติกไปแช่ในน้ำยาทาโซเดียมซลิเกต (เคลือบสี) เพื่อเป็นการกันสีตก หมักเอาไว้เป็น เวลา โดยประมาณ 6-12 ชั่วโมง

5.นำผ้าที่หมักไว้ มาซักด้วยน้ำผสมผงซักฟอกชนิดอ่อนๆ ให้โซเดียมซลิเกตหลุดออกไปให้หมดคลี่ออกผึ่ง อย่าให้เป็นก้อน เพราะสีจะตกใส่กัน

6. ต้มน้ำเดือดใส่ผงซักฟอกในหม้อที่น้ำท่วมผ้า ใช้ไม้คนผ้าเพื่อให้เทียนที่เขียนลายไว้หลุดออกจากผ้าบาติก ต้มประมาณประมาณ 15 – 20 นาที หรือจนกว่าเทียนจะออกจนหมดไป นำขึ้นมาซักน้ำสะอาดต่อไปเหมือน ซักผ้า ปกติ

